

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ШЛЯХОМ РЕГУЛЮВАННЯ АКТИВНОСТІ ПОТОЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ

У статті розглянуто основні концептуальні аспекти управління фінансовими ресурсами, зміст поточного кредитування та його активності. Визначено основні види та форми поточного кредитування в системі управління фінансовими ресурсами підприємства, надано їх стислу характеристику та визначено характер впливу в процесі управління фінансовими ресурсами промислового підприємства.

Ключові слова: активність поточного кредитування, індикатори та інструменти фінансового механізму, фінансове забезпечення, фінансова культура, фінансовий менеджмент, фінансові ресурси.

I. Вступ

Одним із основних завдань фінансових служб підприємства є фінансове забезпечення поточної діяльності суб'єкта господарювання. Циклічний, безперервний характер поточної діяльності потребує злагожденості в управлінні фінансовими ресурсами, оптимізації фінансового механізму на предмет забезпечення його оперативності та гнучкості у відповідності до мінливих поточних фінансових потреб. Важливу роль при вирішенні цієї проблеми відводять короткостроковому кредитуванню.

Дослідженню окремих аспектів кредитування приділено увагу в працях таких українських і зарубіжних учених, як: І. О. Бланк, Т. Ю. Клишко, О. І. Март'янов, В. М. Опарін, А. М. Поддєрьогін, Н. М. Пригуляк, О. О. Терещенко та ін. Питання короткострокового кредитування, його форми та види докладно розглянуто в дослідженнях І. В. Пещанської.

Проте в науковій літературі відсутнє поняття поточного кредитування, а отже – не розкрито його зміст і властивості як форми фінансового забезпечення господарської діяльності підприємств. Недостатня увага до регулюючих властивостей активності поточного кредитування принижує роль його інструментів у системі управління фінансовими ресурсами підприємств.

Поточне кредитування як найбільш оперативна форма зовнішнього фінансового забезпечення господарської діяльності має чітко відобразитися в його організаційно-економічному механізмі. Відтак, ця проблематика є предметом дослідження науки не лише у сфері фінансів, а й із позицій економіки та управління підприємствами.

II. Постановка завдання

Метою статті є уточнення основних концептуальних аспектів фінансового забезпечення

господарської діяльності підприємств із позиції управління його фінансовими ресурсами, зокрема шляхом регулювання активності поточного кредитування. Досягнення означеної мети передбачає виконання таких завдань: уточнення теоретико-методологічних підходів до розкриття змісту, структури та функцій окремих елементів системи управління фінансовими ресурсами; уточнення структури системи управління фінансовими ресурсами підприємства та її ролі в забезпеченні господарської діяльності підприємства; розкриття змісту поняття «поточне кредитування» та «активність поточного кредитування»; визначення основних параметрів, інструментів та індикаторів регулювання активності поточного кредитування.

III. Результати

Поглиблене комплексне дослідження економічних, правових, філософських та інших аспектів господарської діяльності промислового підприємства дає змогу стверджувати, що її економічний зміст полягає в цілеспрямованому, багатостадійному впливі на ресурси з метою отримання в результаті їх трансформації певного економічного та/або соціального результату (ефекту). З погляду теорії управління та теорії систем, цілеспрямований вплив на об'єкт з метою надання йому певних якостей або приведення до певного стану розуміють як управління.

Управління є елементом, функцією організованих систем будь-якої природи, що забезпечує збереження їх певної структури, підтримання режиму діяльності, реалізацію програми, досягнення мети діяльності. Це твердження є цілком справедливим і для підприємства, яке досліджено як соціально-економічну систему відкритого типу в монографіях М. С. Дороніної, Н. Г. Метеленко, М. Є. Рогози, А. А. Тербуха [2; 4; 8; 10]. Фун-

кціонування такої системи налаштоване на залучення та перетворення різноманітних ресурсів з метою задоволення потреб суспільства в певній продукції.

Таким чином, управління ресурсами покладено в основу господарської діяльності та, відповідно, забезпечує її, оскільки наявність ресурсів визначеного обсягу та структури є необхідною та достатньою умовою здійснення господарської діяльності.

Підсумовуючи вищезазначене, маємо констатувати, що господарську діяльність промислового підприємства можна визначити як динаміку відповідної соціально-економічної системи в усіх її проявах (організація, функціонування та розвиток).

Розглядаючи підприємство як багатоцільову систему, ми поділяємо позицію доктора економічних наук, професора Н. Г. Метеленко щодо необхідності розподілу такої системи на підсистеми з метою здійснення процесу управління [5, с. 23]. Якщо здійснювати декомпозицію підприємства-системи за видами використовуваних ресурсів, у її структурі необхідно виділяти підсистему управління фінансовими ресурсами підприємства, динаміку якої розглядаємо як фінансове забезпечення господарської діяльності підприємства. Відповідно, в методології теоретичного дослідження фінансового забезпечення пропонуємо спиратися на системно-динамічний підхід.

Наші висновки ґрунтуються на дослідженні динамічної природи фінансового забезпечення, заснованому на аналізі теоретико-методологічних підходів до розкриття його змісту з позиції теорії фінансів і фінансів підприємств,

що знайшли відображення в працях таких авторів, як Л. М. Алексєєнко, К. В. Бєляєва, О. Ю. Буцька, О. Д. Василик, О. О. Веклич, В. В. Венгер, М. К. Галабурда, В. П. Горин, О. Є. Гудзь, В. В. Гуменюк, М. М. Забаштанський, І. В. Зятковський, М. С. Ільницький, Н. І. Карпишин, О. П. Кириленко, Г. В. Кіщенко, Д. В. Клиновий, А. В. Корнилюк, К. В. Кравченко, Н. Я. Кравчук, О. Л. Кривоног, О. А. Лактіонова, Д. В. Нєхайчук, С. В. Онишко, В. М. Опарін, І. О. Петровська, С. Я. Салига, І. М. Семєніхін, В. М. Федосов, Л. О. Черкашина, С. І. Юрій, Т. Б. Ясенівська.

Узагальнюючи вищенаведені підходи, в основу організаційно-економічного механізму фінансового забезпечення господарської діяльності промислового підприємства покладаємо систему управління його фінансовими ресурсами. У її складі виділимо такі підсистеми: керуюча підсистема – суб'єкт управління (фінансовий менеджмент), керована підсистема – об'єкт управління (сукупність фінансових ресурсів підприємства), підсистема реалізації впливу (сукупність елементів фінансового механізму, що відповідають рівню фінансової культури підприємства); фінансова культура підприємства – системоутворювальний елемент (рис. 1).

Спираючись на теоретико-методологічні підходи О. Є. Гудзь [1] і П. А. Стецюка [9] до розкриття економічного змісту фінансових ресурсів, доповнюючи та розвиваючи ці підходи, під фінансовими ресурсами підприємства розуміємо його найліквідніші активи, здатні набувати динамічного стану.

Рис. 1. Системно-динамічний підхід до управління фінансовими ресурсами підприємства
Джерело: складено автором.

Управління фінансовими ресурсами організовує підсистема фінансового менеджменту та реалізують засоби фінансового механізму. Останній також розглядаємо як підсистему в системі управління фінансовими ресурсами. Спираючись на дослідження С. В. Львовичкіна [3, с. 97], зауважимо, що елементами такої підсистеми є фінансові інструменти (якими чинять вплив на фінансові ресурси) із вбудованими важелями та індикатори (за допомогою яких такий вплив оцінюють).

З урахуванням наведеного системно-динамічного підходу до управління фінансовими ресурсами підприємства маємо визнати, що його ефективність значною мірою залежить від організаційної (фінансової) культури, в тому числі від культури прийняття управлінських рішень.

У цьому аспекті маємо зазначити, що одним із напрямів підвищення ефективності прийняття та реалізації фінансових рішень на підприємстві є включення до його фінансової культури принципу фрагментації господарської діяльності за окремими циклами.

У нашому дослідженні було виявлено кілька підходів до структуривання циклів господарської діяльності.

Так, Б. Коласс у діяльності підприємств виділяє інвестиційний цикл, цикл поточних операцій та грошовий цикл діяльності. О. О. Терещенко у складі господарської діяльності підприємств виділяє інвестиційну, операційну та фінансову діяльність. Аналогічну фрагментацію передбачено Звітом про рух коштів, форму якого визначає Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності".

Водночас у монографії А. А. Терехух, присвяченій проблемам прийняття, оцінювання та моделювання господарських рішень на машинобудівних підприємствах, зауважено, що "зазначені підходи до виділення циклів діяльності господарських формувань не дозволяють комплексно охарактеризувати і систематизувати показники діяльності, визначити рівень взаємозалежності циклів та забезпечити розроблення ефективних механізмів управління" [10, с. 88]. Прагнучи розмежувати стратегічні, тактичні та поточні цілі підприємства, а також засоби їх реалізації, А. А. Терехух у господарській діяльності промислових підприємств виділяє три основних безперервних цикли: інвестиційний, виробничий та грошовий.

І. О. Бланк визначає виробничий та фінансовий цикл (цикл грошового обороту) як складові операційного циклу підприємства, в межах якого пропонує методику управління оборотними активами.

На нашу думку, позиції А. А. Терехуха та І. О. Бланка щодо фрагментації господарської діяльності є взаємодоповнювальними. Тому господарські рішення щодо управління фінансовими ресурсами можна приймати як окремо за інвестиційним, виробничим і фінансовим циклами, так і за операційним циклом.

Кожен із зазначених циклів охоплює низку характерних для нього операцій, які, в свою чергу, зумовлені рухом і трансформацією певних ресурсів (відповідно – інвестиційних, виробничих і фінансових). Разом з тим, унікальність фінансових ресурсів як найліквіднішої складової активів підприємства полягає в тому, що кожен із господарських циклів передбачає забезпечення його фінансовими ресурсами. Таким чином, фінансове забезпечення господарської діяльності як метод фінансового управління передбачає прийняття та реалізацію рішень щодо управління фінансовими ресурсами підприємства в контексті окремих циклів.

Спираючись на дослідження А. А. Терехуха, зауважимо, що кожен із циклів управління фінансовими ресурсами є підпорядкованим конкретній головній меті. Зокрема, метою інвестиційного циклу є збільшення ринкової вартості інвестованого капіталу; метою виробничого циклу є максимізація прибутку від основної діяльності; метою грошового (фінансового) циклу є забезпечення потреби в коштах при дотриманні визначених нормативів (зокрема, достатності капіталу, показників платоспроможності та ліквідності) [10, с. 92]. Враховуючи взаємну підпорядкованість зазначених цілей, можемо констатувати, що ефективність управління фінансовими ресурсами у фінансовому циклі зумовлює результативність виробничої (операційної) діяльності, максимізація прибутку від якої значною мірою визначає інвестиційні можливості підприємства та створює умови для збільшення ринкової вартості підприємства. Таким чином, наголошуємо на важливості управління фінансовими ресурсами в грошовому (фінансовому) циклі їх обороту з метою забезпечення поточних потреб підприємства.

Фінансовою теорією та практикою напрацьовано низку форм фінансового забезпечення господарської діяльності підприємств, до яких, зокрема, зараховують самофінансування, кредитування, зовнішнє фінансування. Різні форми фінансового забезпечення використовують на практиці водночас через установлення такого співвідношення між ними, що є оптимальним для певного етапу розвитку суспільства загалом та окремого підприємства зокрема.

Кожна із зазначених форм фінансового забезпечення (через використання характерних для неї інструментів) має свої властивості, здатні забезпечити ефективність управління фінансовими ресурсами в кожному окремому циклі управління. Так, з метою забезпечення поточної потреби в коштах підприємство має активно застосовувати таку форму фінансового забезпечення, як поточне кредитування. Об'єктивну необхідність тимчасового залучення кредитних коштів українськими промисловими підприємствами в умовах сформованого фінансового механізму спробуємо довести за допомогою схеми, наведеної на рис. 2.

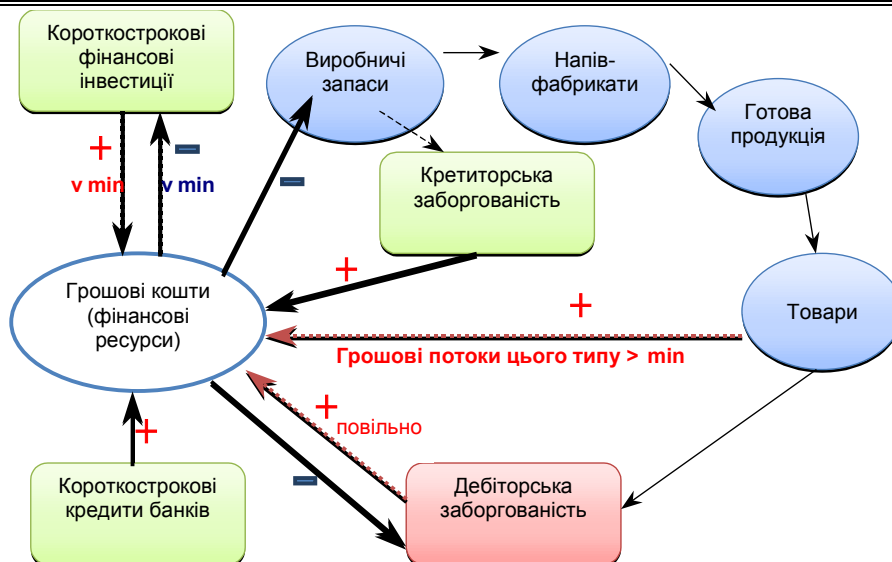

Рис. 2. Рух фінансових ресурсів в операційному циклі підприємства

Отже, згідно з рис. 2, поточні фінансові потреби підприємства (або потреби операційного циклу) зумовлені необхідністю формування достатнього обсягу виробничих запасів (виходячи з потреб виробничого циклу). При цьому, враховуючи низьку платоспроможність більшості споживачів, значна частина виручки від реалізації відводиться на дебіторську заборгованість, інкасація якої в умовах українського фінансового механізму здебільшого є дуже повільною, що, відповідно, скорочує обсяг фінансових ресурсів, необхідних для відновлення виробничого циклу підприємства.

Відновлення фінансових ресурсів до необхідного рівня, виходячи із світового досвіду, передбачає застосування таких фінансових інструментів:

- дезінвестиції короткострокових фінансових інвестицій;
- інструменти прискорення інкасації дебіторської заборгованості (факторинг, форфейтинг, обіг векселів);

- комерційний кредит;
- фінансовий (банківський) кредит.

На жаль, застосування перших двох із названих видів інструментів в українській практиці є обмеженим, що зумовлено недоліками фінансового механізму та незадовільним рівнем фінансової культури – як на макrorівні, так і на рівні суб'єктів господарювання. Тому найпоширенішою є практика поточного кредитування із застосуванням різних видів кредиту.

У вітчизняній практиці поточного кредитування важливе місце посідає господарський кредит, який надають у вигляді комерційного (торгового) кредиту, грошових позик і товарного кредиту, можуть надавати як у грошовій, так і в товарній формах на підставі договорів купівлі-продажу, договорів позики, комерційних і фінансових векселів. Узагальнення видів і форм господарського кредиту наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Види та форми господарського кредиту

Види кредиту	Правові підстави	Спосіб надання та погашення
Комерційний (торговий) кредит	Договір купівлі-продажу	Надають у товарній, а погашають у грошовій формі
	Договір комерційного кредиту	Надають у грошовій, а погашають у товарній формі
	Комерційний (підтоварний) вексель	Надають у товарній, а погашають у грошовій формі
Грошові позики	Договір позики з юридичною особою	Надають і погашають у грошовій формі
	Договір позики з фізичною особою Фінансовий вексель	
Товарний кредит	Договір товарного кредиту	Надають у товарній формі, а погашають або в товарній, або в грошовій формі

Джерело: [7, с. 46].

Як бачимо, сфера господарського кредиту охоплює широкий спектр прямих кредитних відносин між підприємствами та їх постачальниками й підрядниками, з одного боку, та з покупцями й замовниками – з іншого. Проте, спираючись на думку І. В. Пещанської [7], О. І. Мартянова, Т. О. Макух та ін., зауважимо, що найбільш поширеною формою поточного кредитування (серед інстру-

ментів господарського кредиту) в українській практиці є комерційний (торговий) кредит, що можуть надавати у вигляді відстрочки, розстрочки, авансу, попередньої оплати. Характерними рисами комерційного кредиту є його гнучкість та еластичність (що не є синонімічними поняттями). Так, під гнучкістю розуміють здатність швидкої трансформації заборгованості та перетворення боргу у виробни-

чий капітал, а під еластичністю – здатність змінювати обсяг кредитування згідно з потребами підприємства. Враховуючи органічну вбудованість комерційного кредиту в кругообіг капіталу, зазначаємо, що регулювання його активності, а відповідно – й управлінський вплив на фінансові ресурси підприємства, здійснюють спонтанно, що можна зарухувати як до переваг, так і до недоліків цього інструменту. Відносно низька вартість комерційного кредиту, поряд із вищеведеними властивостями, зумовлює його широке використання в поточному кредитуванні вітчизняних підприємств. Проте недотримання контрагентами умов договорів на практиці призводить до дисбалансу між дебіторською та кредиторською заборгованістю, що вимагає залучення інших форм поточного кредитування, в тому числі й таких,

які передбачають прискорення інкасації дебіторської заборгованості.

Широкий спектр інструментів поточного кредитування підприємств представлено на кредитному ринку, більшість яких забезпечують банки як професійні кредитори. Вибір конкретних форм поточного кредитування при цьому зумовлено специфікою діяльності конкретного позичальника, наявністю в нього надійного забезпечення та відносин, що складаються з банком, що обслуговує.

До найпоширеніших інструментів фінансового (банківського) поточного кредитування, які є традиційними для української практики фінансування, більшість авторів заруховують банківський короткостроковий кредит та овердрафт, основні характеристики яких зведено для порівняння в табл. 2.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика кредиту, овердрафту та факторингу

Критерії порівняння	Кредит	Овердрафт
Цільовий характер	Як правило, передбачає цільове використання позикових коштів	Не передбачає цільового використання коштів
Джерело погашення	Позичальник	Позичальник
Терміни надання послуги	Жорсткі терміни користування коштами	Жорсткі терміни користування коштами
Дата надання позикових коштів	У день, передбачений кредитною угодою	У будь-який день протягом дії відкритої кредитної лінії
Необхідність забезпечення	Видають під заставу	Передбачено підтримання визначеного обороту по поточному рахунку позичальника
Дата повернення коштів	У день, передбачений кредитною угодою	Усі кредитові надходження автоматично списують з рахунку позичальника в погашення овердрафту та відсотків за ним
Документальне оформлення	Потребує оформлення значного обсягу документів	Потребує оформлення значного обсягу документів
Управління ризиками	Банк не приймає ризики позичальника як постачальника з поставок із відстроченням платежу	Банк не приймає ризики позичальника як постачальника з поставок із відстроченням платежу
Додаткові послуги	Розрахунково-касове обслуговування	Розрахунково-касове обслуговування

Кожен з кредитних інструментів, що порівнювали, має низку переваг і недоліків, які мають вплив на активність поточного кредитування підприємств і можливість її регулювання. Так, наприклад, відносно низька ціна залучення короткострокового кредиту нівелюється складністю оформлення та отримання у зв'язку з необхідністю забезпечення

заставою. До того ж зазначений інструмент не має вбудованих механізмів, що забезпечували б його гнучкість та еластичність. Разом з тим, українські підприємства продовжують активно залучати короткострокові кредити, незважаючи на зростання процентної ставки за ними в останні роки, що наглядно ілюструє рис. 3.

Рис. 3. Динаміка обсягів короткострокового кредитування в поточну діяльність реального сектора економіки
Джерело: складено автором за даними [6].

Таким чином, ми розглянули найбільш поширені у вітчизняній фінансовій практиці інструменти фінансового механізму, використання яких тимчасово на короткий термін мобілізує фінансові ресурси із зовнішніх джерел на умовах платного користування та створює таким чином поточне кредитування як форму фінансового забезпечення його господарської діяльності.

Як будь-яку форму фінансового забезпечення підприємство може використовувати поточне кредитування більш або менш активно, регулюючи тим самим активність поточного кредитування. За відсутності в науковій літературі будь-яких дефініцій дозволимо собі мати власний погляд на розуміння терміна “активність поточного кредитування”.

Розглядаючи окремі аспекти практичної реалізації поточного кредитування, маємо констатувати, що його активність має як кількісну, так і якісну визначеність. Кількісний аспект визначають абсолютним обсягом фінансових ресурсів, мобілізованих з використанням розглянутих вище інструментів банківського та господарського кредитування. Якісний аспект активності поточного кредитування розуміємо, спираючись на дослідження І. В. Пещанської [7], як комплексну ознаку гнучкості та еластичності, що зумовлено широтою спектра застосування відповідних фінансових інструментів.

Повертаючись до ідеї фрагментації господарської діяльності за окремими циклами, розглянемо, як регулювання кількісних аспектів активності поточного кредитування може впливати на досягнення кінцевої мети управління фінансовими ресурсами в кожному з циклів.

Зростання активності поточного кредитування у фінансовому циклі управління забезпечує поточну потребу у фінансових ресурсах підприємства та зумовлює скорочення тривалості фінансового циклу. Це розширює можливості підприємства у сфері реалізації продукції, наприклад, через більш лояльну цінову та кредитну політику. Разом з тим, треба зазначити, що обмежувальним фактором зростання активності поточного кредитування у фінансовому циклі є показники ліквідності та платоспроможності підприємства. Мають на увазі, що необмежене зростання обсягів поточного кредитування поряд із неадекватним зростанням обсягів ліквідних активів може призвести до втрати підприємством здібності своєчасно розраховуватися за поточними зобов'язаннями та, відповідно, поставити підприємство на межу банкрутства. В цьому аспекті підприємство має віднайти баланс між обсягами кредиторської та дебіторської заборгованості, у зв'язку з чим особливою актуальності набувають питання прискорення інкасації останньої з використанням відповідних фінансових інструментів (факторинг, обіг векселів тощо).

У виробничому циклі зростання обсягів поточного кредитування має на меті забезпечення поточних потреб підприємства у ви-

робничих запасах для безперебійного, ритмічного процесу виробництва продукції. Особливою актуальності цей аспект набуває для підприємств важкого машинобудування з довготривалим виробничим циклом, коли фінансові ресурси, авансовані у виробництво певного обсягу замовлень, перебувають ще на стадії незавершеного виробництва, а розпочати виконання нового замовлення підприємство може лише за умови достатнього фінансування необхідного обсягу сировини та матеріалів. Крім того, потребують своєчасного забезпечення фінансовими ресурсами такі поточні потреби підприємства, як розрахунки із заробітної плати, розрахунки з бюджетом тощо. Отже, активне поточне кредитування підприємства дає змогу досягти основної мети виробничого циклу – отримання прибутку, який з позиції фінансового забезпечення є внутрішнім джерелом фінансових ресурсів підприємства та зумовлює, зокрема, його інвестиційні можливості.

Однак активне використання підприємством короткострокового позичкового капіталу має певну ціну, що знаходить своє відображення в періодичній сплаті відсотків за кредитами (що, відповідно, збільшує операційні витрати). Крім того, із погашенням кредитів пов'язане зростання фінансових витрат підприємства. Все це призводить до зменшення чистого прибутку підприємства та рентабельності його діяльності. Отже, індикаторами, що обмежують активність поточного кредитування у виробничому (операційному) циклі, є показники рентабельності.

В інвестиційному циклі, основною метою якого є нарощування ринкової вартості підприємства, його капіталізація, зростання активності поточного кредитування матиме сенс лише за умови, коли диференціал фінансового леввериджу має додатне (позитивне) значення. Така ситуація є можливою в разі перевищення рентабельності капіталу над середнім розміром відсотків за кредитом (включаючи не лише його пряму ставку, а й інші витрати по його залученню, обслуговуванню та страхуванню). В цьому випадку зростання активності поточного кредитування збільшує загальний обсяг позичкового капіталу, відповідно збільшується «плече» фінансового леввериджу, що зумовлює зростання рівня рентабельності власного капіталу через “ефект фінансового леввериджу”. Таким чином, зростання активності поточного кредитування за умови прийняттого співвідношення рентабельності та вартості залученого капіталу містить потенціал додаткової капіталізації підприємства.

Разом з тим, обмежувальним індикатором у цьому випадку є рівень фінансової стійкості підприємства та рівень фінансового ризику, оскільки зростання в структурі капіталу підприємства частки позичкового капіталу підсилює його залежність від зовнішніх джерел фінансування та поглиблює ризик втрати платоспроможності.

Крім того, наближаючи інвестиційний цикл прийняття господарських рішень до стратегічного рівня управління фінансовими

ресурсами, маємо зазначити, що обмежувальними індикаторами активності поточного кредитування можуть також бути стадія життєвого циклу підприємства та обрана стратегія фінансування активів.

З урахуванням зазначеного маємо визнати, що серед індикаторів, які дають змогу оцінити

вплив фінансового механізму на фінансові ресурси підприємства шляхом регулювання активності поточного кредитування, можна виділити цільові індикатори та індикатори обмежень активності поточного кредитування. Перелік таких індикаторів відповідно до циклу прийняття господарських рішень наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Індикатори фінансового механізму в управлінні фінансовими ресурсами підприємства шляхом регулювання активності поточного кредитування

Цикл прийняття господарських рішень у сфері управління фінансовими ресурсами	Індикатори ефективності	Індикатори обмеження активності поточного кредитування
Фінансовий (грошовий)	Забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами для покриття поточних фінансових потреб	Рівень ліквідності та платоспроможності
Виробничий (операційний)	Максимізація операційного та чистого прибутку підприємства	Рівень операційних і фінансових витрат; рівень показників рентабельності діяльності підприємства
Інвестиційний	Збільшення ринкової вартості інвестованого капіталу	Рівень вартості короткострокового позичкового капіталу; рівень "диференціалу" фінансового левериджу; рівень фінансового ризику; рівень фінансової стійкості

Джерело: складено автором.

З урахуванням наведеного алгоритм прийняття рішень щодо регулювання кількісних аспектів активності поточного кредитування можна подати схематично (рис. 4).

Згідно з рис. 4, управління фінансовими ресурсами підприємства шляхом регулювання

активності поточного кредитування можна здійснювати як за окремими циклами прийняття господарських рішень, так і загалом з урахуванням усіх цільових та обмежувальних індикаторів фінансового механізму.

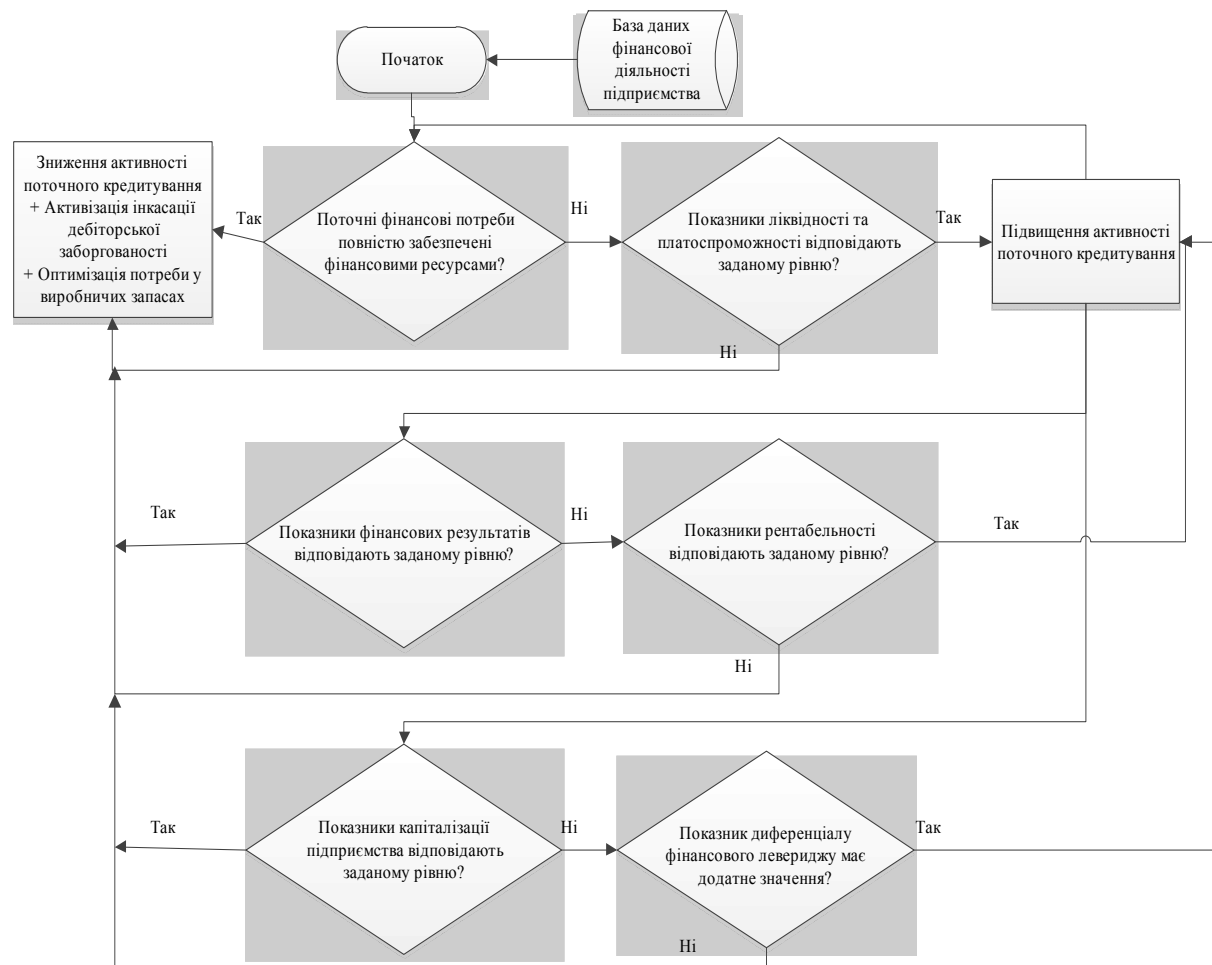

Рис. 4. Алгоритм прийняття рішень щодо регулювання активності поточного кредитування

Джерело: складено автором.

IV. Висновки

Під час дослідження можливостей управління фінансовими ресурсами підприємства шляхом регулювання активності поточного кредитування ми:

- уточнили роль управління фінансовими ресурсами в забезпеченні господарської діяльності підприємства;
- уточнили зміст поняття “фінансові ресурси підприємства” як найбільш ліквідних активів підприємства, що забезпечують неперервність руху його грошових потоків;
- уточнили зміст, структуру та призначення елементів фінансового механізму, його роль в управлінні фінансовими ресурсами підприємства;
- визначили системоутворювальним елементом системи управління фінансовими ресурсами підприємства його фінансову культуру, від рівня якої залежить як обраний інструментарій прийняття та реалізації рішень, так і склад фінансових ресурсів;
- визначили, що управління фінансовими ресурсами підприємства доцільно здійснювати за циклами: фінансовий (грошовий), виробничий (операційний) та інвестиційний, через різні пріоритети в цілях та інструментах управління;
- визначили об’єктивну необхідність поточного кредитування як форми фінансового забезпечення підприємства в оперативному циклі;
- визначили зміст поняття активності поточного кредитування як комплексного поняття, що має як кількісне вираження (обсяг залучених позичкових коштів), так і якісні характеристики (гнучкість та еластичність);
- визначили, що регулювання кількісних параметрів активності поточного кредитування здійснюють шляхом зміни інтенсивності вхідних грошових потоків підприємств з мобілізації короткострокового позичкового капіталу;
- визначили, що регулювання якісних характеристик активності поточного кредитування здійснюють шляхом диверсифікації портфеля запозичень (як за кредиторами, так і за інструментами поточного кредитування);
- дослідили основні інструменти поточного кредитування, запроваджені українською практикою фінансування на предмет їх потенціалу гнучкості та еластичності;
- запропонували класифікувати індикатори, що дають змогу оцінювати вплив обраних інструментів фінансового механізму на фінансові ресурси, за ознаками: циклу прийняття рішень (індикатори фінансового, операційного та інвестиційного циклів) і характеру оцінки (індикатори досягнення мети та індикатори обмежень);
- запропонували приймати рішення щодо збільшення активності поточного кредитування з урахуванням вищезазначених індикаторів у контексті окремих циклів і

загалом з урахуванням пріоритету фінансового (грошового) циклу;

- запропонували в разі набуття фінансовими індикаторами значень, що вказують на необхідність зменшення активності поточного кредитування, додаткову потребу підприємства у фінансових ресурсах покривати шляхом пришвидшення інкасації дебіторської заборгованості, оптимізації обсягів виробничих запасів і дезінвестицій короткострокових фінансових інвестицій.

Список використаної літератури

1. Гудзь О. Є. Забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: теорія, методологія, практика : автореф. дис. ... д-ра. екон. наук : 08.00.04 / О. Є. Гудзь. – Київ, 2007. – 39 с.
2. Дороніна М. С. Управління економічними та соціальними процесами підприємства : монографія / М. С. Дороніна. – Харків : Вид. ХДЕУ, 2003. – 444 с.
3. Львовичкін С. В. Макрофінансова стабілізація в Україні у контексті економічного зростання : монографія / С. В. Львовичкін. – Київ : Наша культура і наука, 2003. – 432 с.
4. Метеленко Н. Г. Внутрішній господарський механізм ефективного функціонування промислових підприємств: теорія, практика, перспективи : монографія / Н. Г. Метеленко. – Запоріжжя : КПУ, 2010. – 480 с.
5. Метеленко Н. Г. Формування внутрішнього господарського механізму ефективного функціонування промислових підприємств: дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Н. Г. Метеленко; Держ. вищ. навч. закл. “Нац. гірн. ун-т”. – Дніпропетровськ, 2011. – 499 с.
6. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
7. Пещанская И. В. Финансовый менеджмент: краткосрочная финансовая политика : учеб. пособ. для вузов / И. В. Пещанская. – Москва : Экзамен, 2006. – 256 с.
8. Рогоза М. Є. Управління промисловими підприємствами: соціально-економічні чинники та особливості організації : монографія / М. Є. Рогоза. – Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2005. – 281 с.
9. Стецюк П. А. Економічна суть фінансових ресурсів / П. А. Стецюк // *Фінанси України*. – 2007. – № 1. – С. 129–143.
10. Терехух А. А. Господарські рішення на машинобудівних підприємствах: прийняття, оцінювання та моделювання : монографія / А. А. Терехух. – Львів : Львівський державний інститут новітніх технологій та управління ім. В. Чорновола, 2010. – 244 с.

Стаття надійшла до редакції 01.08.2016.

Шульга О. П. Управление финансовыми ресурсами промышленного предприятия путем регулирования активности текущего кредитования

В статье рассмотрены основные концептуальные аспекты управления финансовыми ресурсами, содержание текущего кредитования и его активности. Определены основные виды и формы текущего кредитования в системе управления финансовыми ресурсами предприятия, дана их краткая характеристика и определен характер влияния в процессе управления финансовыми ресурсами промышленного предприятия.

Ключевые слова: *активность текущего кредитования, индикаторы и инструменты финансового механизма, финансовое обеспечение, финансовая культура, финансовый менеджмент, финансовые ресурсы.*

Shulga O. Management of Industrial Enterprise Financial Resources by Controlling the Current Lending Activity

One of the main objectives of the financial services company is financial support for ongoing activities of the entity. Cyclic, continuous nature of the current needs coherence in the management of financial resources, optimizing the financial mechanism to ensuring its responsiveness and flexibility according to changing current financial needs. An important role in solving this problem, given the short-term lending.

However, the contents and properties of this credit as a form of financial security business enterprises, today there are not enough studies that restricts the use of regulatory activity and opportunities it demeans the role of his tools in the management of financial resources.

Along with that, the current loans, as the operative shape of the financial security of economic activity, should find a clear reflection in organizational and economic mechanism. Therefore, this subject is the subject of research science, not only in finance, but also from the standpoint of economics and business administration.

The article reviews the main conceptual aspects of financial security business enterprises from the position managing its financial resources, including through the regulation of the activity of this credit. The formulated goal provided the following purposes: refined theoretical and methodological approaches to the disclosure of the contents, structure and functions of individual elements of the system management of financial resources; clarified the structure of the management of financial resources and its role in ensuring economic activity; the content of the concept of "current loans" and "current lending activity"; the basic parameters, tools and indicators of current activity regulation of credit.

Key words: *current lending activity, indicators and instruments of the financial mechanism, financial security, financial culture, financial management, financial resources.*